

• FØROYA • SOCIAL • DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 30.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Ólavssøkuafтан 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brévasvarstjóðum
og skrivstovuni. Tlf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11—5. Telf. 114.

Á ÓLAVS VØKU 1930

ÓLAVSØKAN í ár skuldi verið eitt undantak millum Ólavssøkur. Tað undraði ongan, um so var. Men hon verður so meirilíka øðrum, sum hugsast kann, burtursæð frá at tingið, um veðurgudarnir vilja, verður sett úti.

Løgtingið samtykti í fjór — einmælt — at heita á Løgtingsins formannskap um at reika fyri, at Ólavssøkan 1930 var hildin, sum seg somdi Føroya søgu og Føroya fólk. Tí í ár eru 900 ár liðin, síðan Ólavur hin digri fell á Stiklastøðum.

Tað hevur ikki stórt verið at frætt frá hesum nevndarstarvi, útyvir at sangfelagið var farið at «øva», H. A. Djurhuus hevur skrivað ein sjónleik, ið spælast skal um Ólavssøkuna. Hvussu varð við gudstænastuni, um hon varð dansk ella føroysk, duldist sum mannsmórð, men um hetta seinasta er tó sannleikin úti. Her verður eingin føroysk Ólavssøkufræðsla.

Tingið verður fyri fyrstu ferð sett við «assistance» av hornmusikki, ið kvikliga skal stoyta í: «Kong Kristian stod ved højen Mast i Rog og Damp osv.», tá ið kongarópin eru liðug.

Stutt áður enn tingið verður sett, samlat lögtingsmenn, amtmáðurin, prestar, dómari, fúti og sýslumenn á Føroya forna tingstaði úti í Tinganesi, hadani farið verður til tinghásið — ella um víðar á tingvøllin.

Hin stórsta «attraktiónin» í hesu Ólavssøkuhátt er skrudgongan. So er eitt sum annað: «Kong Kristian stod . . .», fúti, prestar, dómari og sýslumenn, dansk fræðsla o. s. fr.

Undarligt at ikki tær gomlu kanónirnar á skansanum skulu láta í henda dag, tá ið háttfóin fer fram; tær høvdu ljóða væl afturvið «Kong Kristian» og hóskað sera væl, um tær glitrandi munderingarnar komu út í Ólavssøkuháttini. Kanónbrak, «roykur og emmur» standa jú væl til hvørt annað.

Løgtingsformaðurin flytur røðu, og tá endar háttfóin.

So var fyriskipað Ólavssøku-dag nr. 900.

Tað má tí sigast, at Ólavssøkan ikki er fyrireikað, sum seg somir Føroya søgu, men vit skulu ikki telvast um hin partin av Løgtingssamtyktini, men bert minna um, at okkara aldargamla ting verður sett við: «Kong Kristian stod ved højen Mast i Rog og Damp . . .»

I.
Kappaðust í hernaðstriði menn í norðurlondum, lógu menn á vøllum víðu, særdir av brøðra brøðum. Lútaði hin minni menti, sigurshetjurnar tá flentu, hildu gildisgaman.

Sessaðust við gildisborðið hetjurnar úr striði harða. Bóru mangan høgt á orði hvussu næsta strið skal fara. Hástemt og stórorda røða fell, ímeðan brøður bløða burt á Hildarvøllum.

Drukku mjød í gildishøllum stríðsins hetjur stóru, mjadarskál við røddum snjóllum yvir borðum bóru. Brøðurnir á vali tyrsta, stuna, tað er stund hin ytsa — brøðra lív nú fjarar.

Dunar gleimur í gildishøllum, tað er sigurslagið, ljóðar hátt frá hetjum øllum stríðsins frægdarkvæði. Meðan dun úr gildi dynja, brøðurnir á vali stynja síðsta andadráttin.

Reypast hátt um hildarleikir, branda- og brynjuklangir, allir sterkir, eingir veikir, høvdingar so mangir. Sovna hetjurnar í høllum, tagnar brøðrastun á vøllum. Nú er hvíld og friður.

II.
Ættarbrøður í norðurlondum bórast saman við skjöld og brandi. — Birtist ljós á suðurstrondum, lýsti gleman vítt um landið: Hvíti Krist ber brøðrabóð.

Maria moy, tú frúgvín dýra, Kristi móðir, stóra kvinna, beyð ei at stínga svørd í slíðra Kristus bróðir? Hann vil vinna sigur uttan brøðrabóð.

Var ei Kristus komin niður til at lekja ljóta lyndi manna millum, so Guds friður kundir vekja hjartans yndi til at elska brøður sín?

Var ei fremst í Kristi orðum altíð biðið: brøðraliga semjst, fylgið mínum sporum? Í nátt og niðu vissuliga lýsa hansar brøðrabóð.

Bjart brann ljós á suðurstrondum, lýstu gleman vítt um landið. Ættarbrøður í norðurlondum bóru saman brand móti brandi. — Brøður týna brøðralív.

III.
Bórast út frá suðurstrondum, rúkkur brátt at norðurstrondum, boðini um Krist hin hvíta. Hetjur seg frá Óðin slita.

Høvdingar á vík og vágum gingu saman nú í ráðum, lovaðu, ei skuldi ríkjá meir í teim, sum Óðin svikja.

Kristnar hetjur seg útbúgva, skulu á hvíta Krist nú trúgva norðurlandabúgvar allir, tryggjast teimum hinna pallir.

Stríð í norðurlondum stóðu, streymaði strítt brøðrablóðið. Frælsir lúta treytir høvdu, kristnaðust við eld og svørdi.

Hart stóð stríð á Noregs landi, kristnað menn við bitrum brandi, høvdingar og hetjur stígu fram og fyri Kristi nigu.

Hørd var treytin mót' at ganga. Gingu undir dómin stranga, rættarstaðið reytt var fargað, tað galt lívinum at bjarga.

Kristni-trúgvinn vann í hvørjum, vann sær aðalsess í Føroyum. Føroyingar á Krist hin hvíta fram um aðrar gudar líta.

Kristni-bøðum mangir lýddu. Ólavur hin digri stríddi, um íkring hann ørvær yddu, ongantíð hann undan flyddi.

Stiklastaðar stríðið harða, hetjur falla titt til jarða, svørdun glymur, herróp gellir: Ólavur hin digri fellur!

Sorgarljóð tær klokkr ringja, sorgarsálmur vígdur syngja, táravætast mannaeygur: Ólavur í stríði deyður!

Bórast boð um fjøll og bylgju, samlast norðlendsk kirkjufylgi við altarin í kirkjukóri, Ólavi heilaga takkir bóru.

Stór var sorg í norðurlondum, stór var sorg á Føroya strondum. Í bøn til Krists og Mariu mildu Føroyar Ólavs vøku hildu.

III.
Ólavur hin digri doyði undir krossins merki, meðan hetjur lögdu oyði heidna gudaverkið. Norðlendsk fólk á heimagrundum vaktu tá á náttarstundum.

Brunnu ljós í kirkjuhøllum norðlendsku so víða, sorgarhátíð, sárt í øllum børnum kendist sviða, faldast hendur, tárast eygur: Ólavur er deyður.

Krossinsmerkið høgt var borið millum norðlandsbúgva, klerkur kennir krossinsorðið — norðlendingar trúgva. Nú á Mariu, Krist hin hvíta og Ólav heilaga tey líta.

V.
Broyttist norðurlanda síður, rennur upp nýtt kristniskeið, Ólavs verk skal brótast niður, hetjur verja, trælur tigur, gongur undir nýggjan eið.

Bórast boð um fjall og fjøru, kristni-trúgvinn broytast skal. Skiftist trú við eld og svørdi, gingu undir treytir høvdu Føroyingar í hópatal.

Hetjur vildu trúna verja, samlaðu sær fjølment líð: Ólavs trú skal eingin skerja! Teir ímóti teimum herja, sum her broyta kirkjusíð.

Føroyingar í hundrad tali reistu seg úr bygd og bú, hetjur stríðast hart á vali, lótu lív í Mannfallsdali — sigraði hin nýggja trú.

Gingu undir treytir høvdu Føroyingar í hundrad tal, lík mong stóðu undir beru, tá her skiftist trúgv við svørdi — frælsmenn træðkast undir hæl.

Reinskaðust so kirkjuhøllir fyri alt lítt gávugull. Ljóðaði sum sorgarbjøllir yvir vág og víðar vøllir kirkjuklokka sorgarfull.

Sáran ljóðar klokkeklangur fyri ofrum burturbloð, eingin kennist messugangur, fremmant ljóðar sálmasangur, annað mál og onnur rødd.

VI.
Fevnir nýkristni-trúgvinn allar norðlandstjóðir, vinsælur norðlandsbúgvinn heilsar systur og brøður. Brøðrafólk av fjallalandi, brøðrafólk av sløttum sandi, eru norðurlanda tjóð.

Felags tekin, krossins merki, verður hátt á stongum borið, felags vinnur krossinsverkið, felags lýsir krossinsorðið, hvør á tungumáli sínum berghart og við røddum finum kvæða samfalt norðlandsljóð.

Norðlandskirkjur spjaddust sundir skiltust at sum mál á munn. Lidnar eru langar stundir síðan Ólavs kertur brunnur, Føroyamálsins kirkjurættur er enn ikki vunnin aftur síðan birt var nýkristni-trúgv.

Brostnar brynjur, brotnir brandar — brøðrastríð í forðum gloymist. Norðlandstunga, brøður, frændar, best av Norðlendingi goymist. Bleiktra sýldir ríkisdúkar, bláir skyggja fjallaknúkar um sankt Ólavs vøkdag.

Ródmundur.

Ólavssøku- gudstænastan.

Allkunnugt er, at Føroyar vóru harðliga kristnaðar, kanska so harðliga, sum eingin landsdeild í Norðurlondum. Hart og vandamikilt var at berast undan, og mangur fall til vildar, fyri at bjarga sítt egði lív. Sjálvt Tróndur í Gøtu, ið var hugdjarvur sum fáur, fell eisini á knæ fyri kristindóminum, tí hann helt tað loysa seg, tað var hjá honum lívið um at bjarga fyri at føra stríðið víðari móti teim, ið trúðu á hvíta Krist. So skjótt hann gjordist leysur aftur, var hann heðin, sum hann var frammanundan.

Stríðið harðnaði í hvørjum, men hitt «hvíta» líðið vaks, og at endanum vóru allar Føroyar kristnaðar.

Óg Føroyingurin gjordist eitt trútt kristi fólk, so trútt at tað, sjálvt tað var ríkið í annan trúarhátt, líka til henda dag heldur hátið, um hetta mundi sum Ólavur hin digri fell á Stiklastøðum, halda Ólavssøku-dag.

Trúbótin, ella trúbroyingin, ið seinri kom til landið, var ikki bert av tí góða — minni enn so.

Trúbroytingin sópaði fyri sær allastaðni, har hon kom fram, og eisini var hon heldur harðliga ríkin inn í landið, og hóast menn vóru ímóti at skifta trúarhátt, so kom harðreið teim, ið fyriskipaðu, til hjálpar. Annaðhvørt var at skifta ella missa — og fáir vildu missa, sum skiligt var. Men kortini vóru ikki so fáir, ið bórast undan, tí Føroyingar vóru ikki heidnir longur — tað hevði Ólavur kongur syrgt fyri.

Hin nýggja kirkjan, ið skipaðist eftir teim nýggju reglunum, setti Føroyamál uttandura, og ringt hevur verið at baksast við at fingið Føroyskt inn aftur um kirkjudygnar.

Men sum harðari hevur verið strevast fyri at vinna Føroyamáli innivist aftur í kirkjuni, so